

Évközi 32. vasárnap

Bölcs 6,12-16

A bölcsesség ragyogó...

A bölcsesség ragyogó és hervadhatatlan, könnyen felismerik, akik szeretik, és megtalálják, akik keresik. Már előre megmutatkozik azoknak, akik vágyódnak rá. Aki korán reggel keresni kezdi, nem kell fáradnia, mert ajtajánál ülve találja. Róla elmélkedni tökéletes okosság, és aki érte virraszt, hamar megszabadul a gondtól. Hisz maga megy, s megkeresi azokat, akik méltók rá, barátságosan megjelenik nekik az utakon, és minden szándékukban találkozik velük.

A bölcsességi irodalom több önálló szentírási könyvben jelenik meg: a Példabeszédek, a Prédikátor (Qohelet), Jézusnak, Sirák fiának, valamint Salamon bölcsességének könyveiben találhatunk nagy számmal bölcs mondásokat, amelyek általában a Kr. e. III-I. század között keletkezett. Ennél régebbi Jób könyve és mondásai. A bölcsesség a régebbi bibliai szövegekben ritkán fordul elő és az értelme ebben a rétegben inkább a művészetre való képességet jelent (Kiv 28,3; 31,6; 26,1). A szentíró a bölcsesség forrásaként Istent szokta megjelölni: „Minden bölcsességnek az Úr a forrása” (Bölcs 1,6; Préd 1,17; Jób 28,28). Különböző csoportnak szólnak a jó tanácsok: előjáróknak, asszonyoknak, idegeneknek, gazdagoknak és hatalmasoknak (9–13.f.). De az is előfordul, hogy élethelyzetekre ad jó tanácsot a szerző, mint például az egészség megőrzésére (30,14 sköv.), a gyerekek nevelésére (30,1 sköv.), az előkelő asztalnál való viselkedésre (31,12 sköv.), a társadalmi életben való részvételre (32,3 sköv.), a szolgálkkal való bánásmódra (33,25 sköv.), a barát választására (37,1 sköv.), az orvossal kapcsolatos magatartásra (38,1 sköv.).

A bölcsességi irodalomban fejlődött ki a morális felelősség tudata, hogy a tettinkért felelni kell. „Eléd öntötte a tüzet és a vizet, amire vágysz, az után nyújtsd a kezed. Az ember előtt ott az élet és a halál, megadatik neki, amit választ magának.” (Sir 15,16 sköv.). Valószínűleg a Sir 2,12 a két út tanának első megfogalmazása, olyan formula ez, amelynek igen gazdag hatástörténete lett a maga korában (vö. Zsolt 1,3; Kir 18,21), sőt később a hegyi beszédben (Mt 7,13), majd az ókeresztény oktatásban is (Didaché 1,1) szerepet kap a bölcsesség mint morális vezérelv. Legtöbb esetben a bölcsesség ellentéte a „test és vér” ember, aki

meggondolatlanul követi vágyait; vagy a tisztátalan „szív”, amely az ókorban egyben a gondolkodás és a lelkiismeret központja (17,6; 37,14–17). „Az ember lelkiismerete jobb útmutató, mint az ór az órhelyen... A tervek gyökere a szívben van.” Számunkra az a fontos, hogy az Újszövetségben ugyanezzel az értelmezéssel találkozunk. A szóképek a jó és a rossz gyümölcsfáról, amely jó vagy rossz gyümölcsöt hoz (Mt 7,17–19 és párhuzamai 1,23) szintén ebben az irányba mutatnak. A szív fogalmát az Újszövetségben gyakran használják, de inkább az emberi gondolkodás sok irányú finomságainak kifejezésére, gondolkodás, érzés és a tettek közös fogalmaként.

A megszemélyesített bölcsesség a szinoptikus hagyományban ismét feltűnik. Valószínűleg Jézus igehirdetésében is megvolt a maga szerepe: „Az igazságosság lesz a bölcsessége minden gyermekének.” (Lk 7,35; Mt 11,29; „a művein keresztül”; vö. Lk 11,49). De mindenekelőtt igen fontos szerepet játszik az újszövetségi krisztológia megalkotásában, amit most érthetővé kell tennünk. Ugyanis a kora keresztény himnuszok Krisztust, a praexistens bölcsességgel azonosítják. Az ő praexistenciája az Istennél van, Krisztust egyértelműen társteremtőként értelmezik (Kol 1,16; Jn 1,3; Zsid 1,2). Ez eredményezi a „bölcsesség” és az „Ige” felcserélhetőségét.

Végül is régen és most a bölcsesség Isten kegyelmi adománya, amelyet ember magától nem szerezhet meg. De Isten kegyelméből megszerezheti azt a bölcs belátást, hogy miként kell életét irányítani, és mit érdemes kerülnie.